

Első évi folyam.

S. szám.

Február 19. 1865.

A negyedik férj.

(Történeti elbeszélés.)

II.

(Folytatás.)

Johanna szomoruan állt a nápolyi várkastély ablakánál, melyet ő építtetett. Romjai most is állnak, a vel elhalmozott, fegyvert fognak ellene; Durazzói Károly közelget, és mindenki hódol neki, bol-

Johanna szomoruan állt a nápolyi várkastély ablakánál.

tenger habja locsolja a barna falakat s a komor torony sötét árnyékot vet a vízbe. Itt ült a királyné.

Napról napra leverőbb hírek érkeztek. Alattvalói elpártolnak; a hűtlen vazallók, kiket kegyei-

dog, a ki kezét esókolhatja; őt átkozzák és gyalázzák.

Lehajtotta fejét és fájdalmasan mondá:

— Húsz évi uralkodás után, mialatt én dicső-

séggel halmoztam el őket, ők gyalázattal borítják fejemet! Öröm nekik, ha fényes koronámat meghurcolhatják a sárban.

És remegve tekintett ifju férjére, ki ott térdelt lábainál.

— Híszed a vádat, melyet ellenem kiáltanak? — szólt suttogva.

Ajka részketett s szemei mereven az ifjura tapadtak.

— Én csak azt hiszem, hogy te vagy a legkedvesebb és legszere tetreméltóbb nő a világon, — viszontza egy csókkal Ottó.

Johanna kifejtözött karjai közül.

— Gyermekek voltam még, — szólt lázasan, alig hallhatólag; — azt mondták: az én életem vagy az övé! — forró vérem irtózott a hideg, kevély magyartól; — azt mondták: mienk a tett, és mi felelünk érte Isten előtt; — ők felelnek, az én kezem nem véres.

— Nem akarom tudni, — szólt komoran Ottó; — nem akarok tudni semmit.

— Ki vádol engem? — folytatá hevesen és szakgatottan Johanna. — A pápa fölmentett. — Uralkodtam hosszú éveken át népeim javára; a nagy Petrarca dicsőített; — hol vannak most hiteim? — Ártatlanul halt meg? — Oh szép férjem, csókolj meg, és ne hagyj el engem!

Ottó nem hagyta el őt.

Jött aztán újra a nagy-senêchal, szomoruan, leverten.

— Oh nemes királyné, haltam volna meg inkább, minthogy megérnem kellett, hogy jóslatom így beteljesült!

— Elhagynak? mind elhagynak? — szólt a királyné keserűen; — mit vétettem Nápoly népének?

— Még megmenthetik trónodat, kegyelmes asszonyom; — szólt a senêchal; — Durazzo Károly elteszi a kardot és kibékül veled.

— És az ára? — kérdezé hevesen Johanna.

— Hogy ismerd el őt újra az ország trónörököséül s hogy a király címét, melylyel a szentséges pápa fölruházta, még életedben viselhesse, az uralkodás azért tiéd marad.

Itt elakadt a senêchal. Látszott, hogy valamit nehéz kimondania.

Ottó herceg fölállt és kiment a teremből. Sejtette, hogy róla lesz szó. Csendesen fölment az örtoronyba s borusan nézett a távolba.

Tavaszi pompában viritott völgy és halom, halk nesztelen volt a mosolygó táj, fegyver még nem csillogott a szőlődombok oldalán, Károly király hada még nem jött idáig.

A tenger sima volt. Halászbárkák dalolva sikkoltak el a sötét falak alatt; ifju legények és leányok ültek benne, s vidám dalolásuk messze szállt az illatos levegőbe.

A merre nézett, nyugalom és boldogság honolt mindenfelé, mintha szó se volna arról, hogy egy országot vetnek ki most sarkaiból. Csak benn a várkastélyban volt aggodás, ingerültség és harci készülődés; csak ott benn háborgott, hullámozott a sziv, míg a tenger csendes volt, hullámtalan.

Ottó komor gondolatokba süllyedt. Lábainál terült el a pompás város, fölötte mint valami sötét-kék sátor borult le az égboltozat. Most először érezte, hogy ez a szép föld, melyet úgy szeret, nem az ő hazája; nem egyéb ő itt közönséges kalandornál, kitől az ország lakosai idegenkedve fordulnak el.

Ezalatt a királyság senêchalja így szólt Johannához:

— A mit Durazzo Károly kíván, kegyelmes asszonyom, ez: távolítsd el udvarodból a németeket; idegennek nem szabad uralkodni Nápoly fölött. Távolítsd el őket országodból.

— Férjemet is?

A senêchal hallgatott.

A királynőnek arca lázas tűzben égett.

— Vakmerő, hogyan merészelsz nekem ily tanácsot adni? Azt hiszed, hogy fejed oly magasan áll, hogy nem éri el a hóhér pallosa?

— A hóhérpallos előtt sem fog elsápadni Acciavoli Miklós, — szólt büszkén a senêchal; — s a vérpadon állva is kimondom azt, mit kötelességem parancsol.

Aztán visszalépett és elhallgatott.

A királyné pedig eltakarta arcát és zokogva sirt.

— Soha, soha belé nem egyezem, hogy Ottót elszakítsák tőlem! Inkább koronámat!

III.

Durazzo Károly diadalmasan haladt előre, senki ellent nem állt neki. A királyné hadai, kétes hűségű nápolyi nemesek, a főváros előtt várták csatára.

Kicsi volt a királyné serege s csak vezére; Braunschweigi Ottó volt elszánt, bátor ember.

Mielőtt a harcba indult, reszketve szoritotta őt Johanna kebléhez. Átvillant a királyné agyán a fájó gondolat: hátha most utólszor öleli azt, ki e világon legkedvesebbje? Ha csakugyan elérkezett volna a büntetés ideje?

Husz évi dicső uralkodás után nem felejtí el mégsem a világ első férjének halálát?

Gyöngéden megsimitotta Ottónak szöke fürteit.

— A mily nagyon szeretlek téged, oly nagyon gyűlöltem őt. Gyűlölöm még most is, hamvait a koporsóban!

A búcsuzás fájdalmas volt. A trombita már harogott; Ottónak menni kellett. Durazzói Károly már a fővárosához közelített.

Braunschweigi Ottó a capuai kapu előtt állt seregével, míg Károly a másik oldalon, a város és a Vezuv közt táborát ütött a Maddalena-hídnál.

A lakosok csoportosan a kijöttek a városból és frissítőket hoztak Károly táborába, bort és narancsot s nagy örömmel hívták, hogy jöjjön be. A legelőkelőbb polgárok bársony vánkoston kihozták élébe a város kulcsait.

Durazzói Károly kegyelmesen fogadta őket, s a nép örömrivalgásokkal üdvözölte a szép fiatal királyt.

Ottó herceg ily viszonyok közt nem akart esztát kockáztatni, s harc nélkül visszavonult seregével Aversáig. Ott akarta bevárni, míg segítség érkezik.

A derék provencei nemesek hajókra ültek, s már közeledtek királynéjoknak segítségére; Marseille minden hadihajóját elküldte s egy vitéz fran-

cia sereg, melyet Lajos anjouai herceg vezetett, már átlépte az alpeseket. Vizen és szárazon egyiránt közelgettek a királyné hivei.

A legnemesebb provencei lovagok: a két Brancas, kik cimereikben azur mezőben oroszlánytalpat hordtak s e büszke aláírást: „Della Branca il leone“ (körméről ismerhetni meg az oroszlányt); a büszke Agoult grófok, kiknek ősei már a X. században híresek voltak; az Adhémar-ok, Nagy Károly királyi véreből; Blacas, a legvitézebb lovagcsalád, kiknek hősiessége közmondássá vált; a Sabranok stb. jöttek már marseilli hajókon, segíteni Johanna királynét, Provence grófnéját.

Még csillogott a remény.

Azalatt Durazzói Károly nagy zajjal, nagy diadallal bevonult Nápoly városába.

Johanna a várkastélyból hallhatta a nép örömköltésait, láthatta a magasan lengő zászlókat Durazzói Károly királyi cimereivel, a csillámló kardok és lándzsák hegyét, sisakok ragyogását, tarka néptömeg hullámszását; mind őt kísérték, az új királyt.

(Vége következik.)

Vértesi Árnold.

Búcsu Pesttől.

(Julius S. 1863.)

Elhagyom hát a büszke várost,
A kis fehér ház vár reám,
Hol bölesöm ringott régesrégén,
Hol boldogságról álmodám . . .
Mint gyermeket vak ösztönöm vezérelt,
Mint ifjút szivem vágyai,
Mint férfit a gond hí most tüzhelyemhez;
Melyiket tudjam áldani?

E fényes házak láttak engem
Vidám mosolylyal ajkimon,
Míg fájdalomtól vérzett lelkem;
De köny nem volt pilláimon.
Az égő könyek mind szivembe hulltak,
Ott voltak azok jó helyen:
S én nevettem a nevető világgal,
Ha zendült egy-egy énekem.

Éltem könyvébe az idő már
Bejegyzé sulyos éveit:
Földhöz nem sujthatott a végzet,
Szivemben a láng még hevit!
A láng, mely durva köntösömnek rongyát
Biborrá tette énnekem,
Besugárolta szűk padlásszobámat,
S vidáman zengett énekem!

Keserü kelyhem édesíté
A jó barátok vig dala:
Egy biztató szó, kézszerítés —
Egész boldogságom vala!
És a mosoly, mely felragyogott olykor
A lányka ajkán édesen,
Egy szebb világba ringatott át engem, —
És arról zengett énekem.

Lelkemnek drága szabadsága
Itt, e falak közt született,
S mi az égő nap a hegyek ormán
Ragyogott bánatom felett.
Oh, a nyomor közt olyan édes volt itt
Az étellel is küzdenem! . . .
Mint a madár, az ég és föld közt zengett
Szebb, jobb időkről énekem.

Isten veled szép, büszke város!
Szememben most könnyű ragyog.
Nem palotáid cimere kapui,
Mit fájó szívvél itt hagyok:
Édes emlékek, szerelem, barátság
S a magas célu küzdelem:
Érettetek van forró köny szememben, —
S hangzik szomoruu énekem.

Komócsy József.

Speke kapitány,

a Nilus forrásainak fölfedezője.

Speke kapitány, az alig 33 éves világhírű afrikai utazó mult őszzsel, egy vadászat alkalmával véletlenül agyonlőtte magát, ép az időben, midőn Bathban a természettudósok nagy gyűlésén a Nilus forrásai felfödözéséről szándékozott előadást tartani. Bathban ismerkedtek meg vele Vámbéry Armin és Duka Tivadar hazánkifiai is.

Anglia legtekintélyesebb folyóirata, az „Atheneum“ így ír ezen bátorszivű tudósról, kinek arc-képét is bemutatójuk olvasóinknak:

Ezen volt keletindiai katona s aztán Afrika szerencsés buvárlója 1827-ben, Jordansban, Anglia Sommersetshire megyéjében született, s hazaszerezetétéhez utolsó leheleteig hű vala. — „Higyjétek meg uraim, — mondá 1863-ban, egy tiszteletére rendezett disztrakoma alkalmával, — hogy veszélyes vállalataimban a hazámra való gondolás tartott fenn. Bárhol jártam-keltem, hazám emlékei mindenüvé követtek, s én igyekeztem, hogy méltó legyek szülőföldemre.“

1844-ben a hadseregbe lépett, hol mint lövész és természetbuvár, csakhamar kitűnt. Tevékenysége Indiában tág térre talált; később Afrikába utazott, de csak évek mulva övezé nevét dicsőség.

Egy gyűlés alkalmával fölemlíté Speke, hogy a Nilus forrásainak elméleti felfödözését dr. Beke tulajdonítja magának, s csakugyan helybenhagyta, hogy e folyó forrásait képező tavakra csakugyan ott akadt, hol azokat Beke gyanítá, de ezen föltevés már az afrikai lakosok közt is régóta élt. Rebmann és Krapf hittérítők többször hallottak ezen

nagyobb vízmedencékről s egyikük mintegy tiz év előtt jelentést is tett erről a földirati társaságban. A Nilus vizének ezen tavakból való eredése felkutatására a társulat Burtont küldé ki s melléje társul Speket rendelte, midőn azonban Afrikába értek, ott három tórol beszéltek nekik: a Nianza, a Tanganica és a Niassa-tórol. Burton a középsőt tüzte ki vizsgálódása tárgyaul, de megbetegedvén s mivel elesége is kifogyott, azért visszatért; fiatal társa azonban ott maradt s a legdélibb széleken fölfedezte a Nianzát, s két év mulva Grant-tal egyestülten nyomára jött azon csatornának, mely fel fogja a tóból a Nilusba ömlő vizet, s így böven kárpótolva érzé magát minden szenvedéseért.

Speke neveltetése olyan volt, mely őt jövő pályájára előkészítette. Katonai szolgálátát igen fiatal korában kezdette meg az indiai hadseregben s Colin Campbell vezénylete alatt részt vett azon punjabi hadjáratban, mely annyi nehézséggel, annyi szerencsétlenséggel, de egyuttal számos véres s némelykor igen is drága győzelemmel volt összekötve; azonban a béke perceit itt se fordította pihe-nésre, hanem ekkor a természet tanulmányozására fordította idejét.

Speke kapitány, a Nilus forrásai fölfedezője.

Speke afrikai élményei következő címmel jelentek meg: „A Nilus forrásai, vagy: egy fölfedezési úti napló,“ s ez le van fordítva majdnem minden művelt nyelvre. Földirati beesén kívül telve van az igen érdekes népismei adatokkal, melyekből egy részt talán érdekel fog alább a mi olvasó közönségünk is fogadni.

Speke közép-afrikai utazásából.

John Hanning

1860—1863.

(Orrszarvu-vadászat. — A fekete király. — Mtéza egyik neje. — Megmentés. — A királyok királya. — Félelem a fehér emberektől. — Elfogadás Kamrasinál. — Fejedelmi kunyhó. — Gyufák mint ajándék. — Európai tisztelgés. — A fejedelem kizsísága. — A biblia.)

Speke 1862. apriljában kísérőivel együtt Ugandartartományba érkezett, melynek fekete királyát, Mtézát kedélyes zsarnoknak mondja. Ő fekete

fölsége meghívta Speket a Nianza tavon tartandó orrszarvu-vadászatra.

Mtéza vállán veres köpenyt s fején nemez-sü-

veget viselt, s ő maga helyezte el kíséretét a csolnakokban, feleségeit természetesen külön ladikba utasítván. Speket azon csolnakba vette föl, melyben ő és három neje foglalt helyet; ez utóbbiak ő felsége italára és élelmiszereire ügyeltek. Egyéb-

A csolnakázó-társaság azonban hosszas keresés után sem akadt orrszarvúra s így a király a ladikokat egy olyan sziget felé irányoztatta, a melyen Mgussza, a tó szelleme lakik, azonban nem személyesen, mert ő lélek, hanem csak képviselője által

Mtéza, néger király.

iránt Mtéza király nagyon hamar megbarátkozott az idegennel, sőt oly modorban kezdett tréfálózni, a minék Speke egyáltalán nem örült; például ha a csolnak ingadozott, hogy ő felsége el ne essék, rendesen Speke szakálába kapaszkodott.

ki a szellemek országának titkait közölni szokta Uganda királyával.

Partot érve, az egész csapat csakhamar üdítő lakomához látott, melyben nem kimélték a plombának nevezett, növények nedvéből készült ká-

bitó italt, úgy hogy mindenki jó kedvre kerekedett. Ekkor a király nejeinek egyikét szerencsétlen gondolat szállotta meg; a csinos teremtés egy fához lépett, gyümölcséből leszakított egyet s azt kedveskedésül Mtézának nyújtotta oda, mire ez, mintha menykő ütött volna belé, a leghevesebb haragra lobbant. „Először történik életemben, — mondá, — hogy asszonyszemély merészel valamivel megkinálni,“ s aztán meghagyta kíséretének, hogy fogják meg a bűnöst, kössék össze kezeit s végezzék ki azonnal.

A szegény fiatal asszony vissza akarta taszítani a reá rohanókat, de midőn azok legyőzték, könnyörögni kezdett férjéhez és urához, s midőn ennek sem volt semmi eredménye, Lubuga, a kegyencnő minden társnéjával leborult Mtéza előtt, irgalmat esdve; ez azonban minél jobban kérték, annál nagyobb dühbe jött, sőt már azon ponton volt, hogy a szerencsétlen áldozat fejét önmaga hasítja ketté.

Speke sohasem mert közbelépni, midőn a fekete zsarnok kegyetlenkedett, most azonban saját élete kockáztatásával megragadta annak már csapásra emelt karját. De a merészség meglepte ő felségé, s mosolyt csalt elég vastag ajkaira. Az elitelt nő meg volt mentve.

Ugandából Speke kíséretével s Granttal együtt szeptember 11-dikén érkezett meg Unioróba, melynek fejedelme *Kamrasi*, ki magát a királyok királyának nevezi. A király több napig nem fogadta el az angolokat, kikről azt hirtelék, hogy embervert isznak s emberhust esznek s hogy arcuk fehér, mely szín ismeretlen Unioróban. Speke végre diplomatiái fogáshoz nyult s azt üzenté, hogy ő is rövidre nyíratja haját s arcát feketére füsteti, hogy ő felségének ne lehessen oka tőle félnie, ezt azonban Kamrasi nem engedte megtenni, sőt most már előzékenyebb lett s a vándorokat a Kafu-folyócska partján, több kunyhóban helyezte el. A király kunyhó-palotájától csak e folyó választotta el az angolokat.

Elhelyezkedésük után Kamrasi azonnal két fazék szeszes italt, baromfit és banánokat küldött számukra, de egyszersmind kérette azon többágu kést, melyet tisztjei Grant kezében láttak volt, mire Speke megjegyezte, hogy ő a kést s egyéb ajándékait személyesen óhajtana ő felségének átadni.

De az idegenek még ezek után is csak öt nap mulva lőnek audientiára bocsátva, de akkor sem minden nehézség nélkül, mert a gyanakvó fejedelem elébb meg akarta tisztjei által vizsgáltatni a neki átnyújtandó ajándékokat. Speke ezen bizal-

matlanságot nem találta illendőnek s azért erélyesen ellene szegült az előleges censurának, s így Kamrasi lemondott kívánságáról, sőt három nagy csolnakot is küldött eléjük, mely Speket kíséretivel együtt átszállítsa a Kafun. A kis karaván, élén Nagy-Britannia zászlajával, elindult.

A folyó tulsó partján, különösen ezen alkalomra, mélyebb helyen, a kíváncsi szemek elől elrejtve, hirtelen egy kunyhót építettek, s itt várt a fekete uralkodó az angolokra, egy emelvényre helyezett tábori széken ülve; az emelvény egy téhen- s egy párdúcborrel volt leterítve. Ezen a trónfélén köpenyébe burkolózva oly nyugodtan, némán és méltóságosan ült Kamrasi, mint valami császár.

Speke és Grant szintén leült magával hozott tábori székére s Bombay nevű szolgájuk a trón elé rakta ki ajándékaikat, mik késekből, tükrökből, szelencékből, ruhakelmékből s mindentéle európai csecebecséből állottak. Erre az egész környezetben halotti csend támadt, melyet Speke szakított meg: tudakozódva ő felsége mintléteről s eléadvá, hogy ő hat évig utazott, (a négerek esztendeje öt hónapból áll), csak hogy ő felségét láthassa, s hogy megtudakolja, vajjon nem volna-e hajlandó ő felsége Angliával kereskedésbe bocsátkozni s az európai árukért cserében elefántcsontot adni? mert ha igen, akkor Unioróba is épen úgy el fognak jönni a kereskedők, mint Zanzibárba és Karagába.

Kamrasi egyenes válasz helyett azon dolgokat kezdé elbeszélni, miket Ugandában tartozkodásukról beszélt a nép s végül örömét fejezte ki azon, hogy bárha hajuk sima s arcuk fehér, mindazáltal ép úgy van kezük s lábuk mint más embernek.

Az ajándékok közt legjobban tetszetek a *pápa-szemek* s a *gyufák* közbámulás tárgyai valának; a király azonban megindulását legkisebb jellel sem árulta el. — Midőn már mindent megtekintettek, Speke chronometer-óráját kívánták látni, melyről azt hallották, hogy az a fehér emberek olyan talizmánja, melynek segítségével az egész földkerekségén megtalálják a maguk útját, s midőn azt elől-ről hátulról jól megforgatták, Kamrasi határozottan kinyilatkoztatta, hogy ő nagyon szeretné ezt az órát, meg a lőfegyvereket, miket még egyáltalán nem ismert; de midőn az angol vonakodott ezt átadni, a király gyorsan másra fordította a beszédet s kérdezé:

— Ki kormányozza Angliát?

— Egy asszony, — lön a válasz.

— Vannak gyermekei?

— Igen is, s ime közülök itt van kettő, — jegy-

zé meg a tolmácsoló Bombay s Speke és Grantra mutatott.

Szeptember 25 dikén jelentették be az angoloknak ünnepélyesen Kamrasi látogatását, mire ezek kunyhójukat ugyancsak rendezgették. Midőn ő fekete fölsége kilépett a csolnakból, Speke emberei három puskalövessel üdvözölték, míg egy fickó maga játszott valami komikus indulót egyetlen szál trombitán. Ő felségét levett kalappal üdvözölték, s a „királyok királya,“ a ki szereté magát csodálatni, nagy hajlandóságot mutatott az angolok kunyhójában mindent elsajátítani, mint például löfegyvereiket, tábori ágyaikat, természettani eszközeit, evőszerszámaikat, albumaikat sat. s Spekenek

mindenét védelmeznie kellett, az uralkodó nyilvánvaló csodálkozására, a ki azt hivé, hogy a mit óhajt, azt teljesíteni is kell azonnal.

Egyik látogatása alkalmával Speke elvitte magával a királyhoz bibliáját is s elkezdé előtte a világ teremtése történetét s vallásunk eredetét magyarázni, természetesen szépen megmagyaráván azt is, hogyan szakadtak a négerek a babiloni zürzavar után Afrikába; Kamrasi pedig mindezeket nagy figyelemmel hallgatá s szorgalmasan s igazi királyi méltósággal forgatta kezében a szent könyvet, józan gondolkozással kérdezvén: „Ugy-e ennek minden lapjára egy-egy év van följegyezve az emberek történetéből?“

Egy francia lap Magyarországról.

I.

Franciaország legtekintélyesebb utazási folyóirata, a Charton szerkesztése alatt álló „Le Tour du Monde,“ mely nemsokára Vámbéry „középszerű utazását“ is fogja adni, most hosszabb cikkeiben ismerteti Magyarországot, népét és politikai viszonyait.

Az első közlemény rajzai közül Esztergom, a pozsonyi Duna-völgy, Győr vidéke, Vác, Budapest három képe s több életkép ragadja meg figyelmünket; ez utóbbiak közül, melyek Lotz hazánkfia vázlatai után készültek, mi is bemutatunk egyet olvasóinknak, azt, mely a franciákkal a magukat muzsikáltató, táncos legényeket akarja megismertetni.

Az ismertetés írója s a rajzok készítője Lancelot ur, Franciaország egyik nevesebb utazója és illusztrátora, ki hazánkat 1861-ben, épen az országgyűlés ideje alatt látogatta meg.

Lancelot ur közleményeiben is sok felületességet s korlátolt geo- és ethnographiai ismereteket tapasztalunk, mint számos más külföldi írónál, kik Magyarországot akár jóakarattal, akár ellenszenvük által elfogultan igyekeztek ismertetni; de ő a többi fölött mégis tagadhatlanul bir azon előnnyel, hogy népünket s annak életét nem a waggon ablakán át szemlélte, hanem belévegyült a tömegbe, megfordult az országgyűlés termében, a nép közt, magán házaknál, művészek körében, s a mit nem saját tapasztalása után ir, azt viszonyainkat ismerő hazánkfiai szavai után közli.

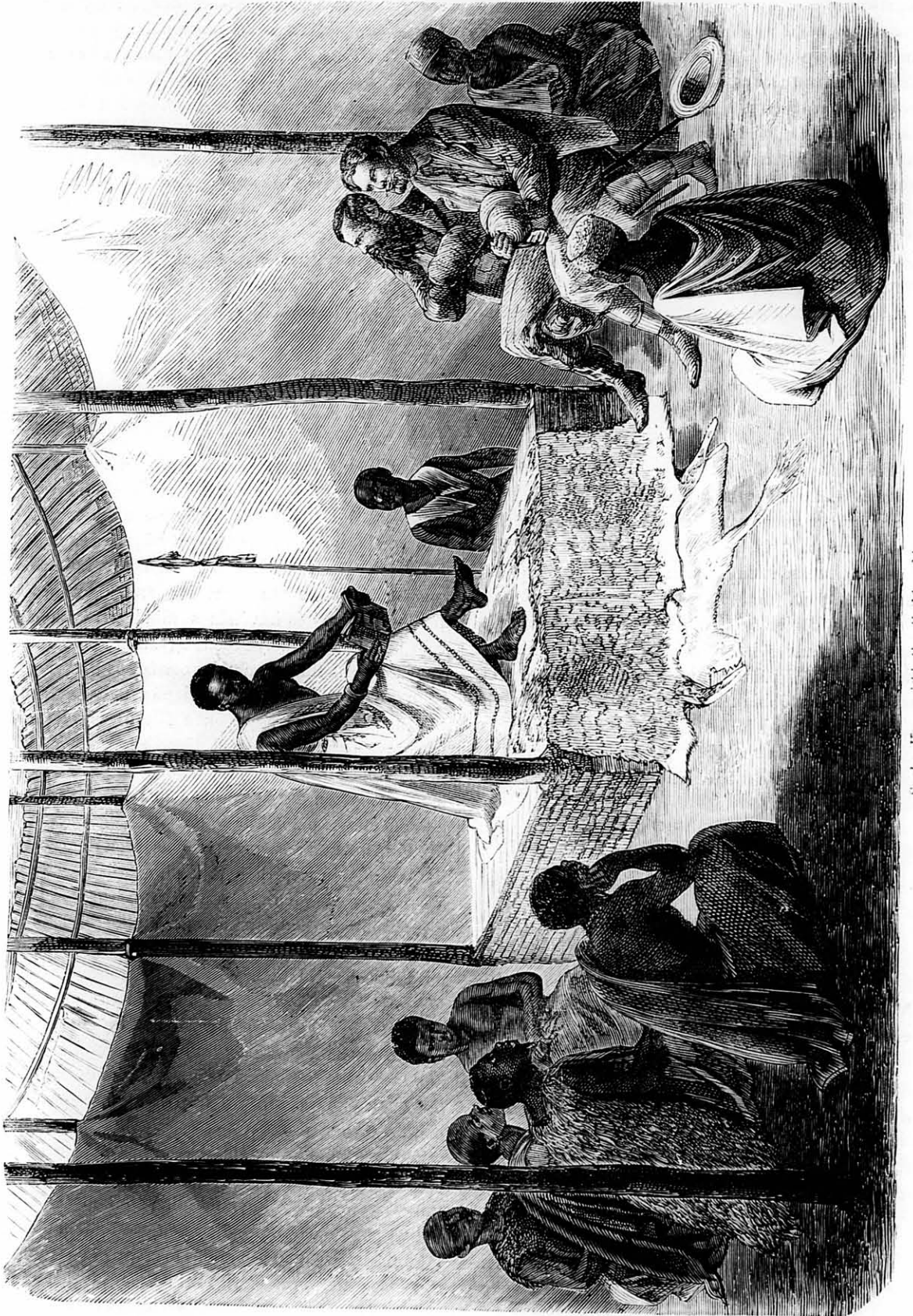
De lássuk, hogyan szól rólunk az élénk francia.

„Gözösünk a lánchid, ezen valóban monumentális hid közelében kötött ki. Ritkán láttam élénkebb jelenetet, mint itt. A számtalan teherszállító

hajó, melyekbe be- és kirakodnak; a megérkező és elinduló gözösök; az utasokat elszállító, vagy azokra váró kocsik; a mindenféle nyelven kiáltozó vendéglői szolgák; a hordárok, a vásárra jött parasztok s a sétálók serege valóságos hullámmzó tengert képez. A Dunapart házsorában számos a diszes vendéglő és kávéház s mindezek valóban szép épületek, melyekben egyaránt beszélnek franciául, angolul, németül, olaszul és magyarul. Itt a vendéglők belseje meglepő fényűzést tanúsít; az éttermek ragyogók s fák és virágokkal telt udvarokra nyílnak; a lépcsőzetek szélesek; mindenfelé faragványokat, a falakon tükröket, a mennyezeten festményeket láthatni. A vasutak a vendéglőket palotákká változtatták.“

„Pest utcáinak szépségét, tágas téreit és ragyogó boltjait méltán dicsérhetem. E pillanatban azonban a hemzsegi, az élénk, éles arckifejezésű, festői öltözötű tömeg szemléletébe vagyok elmerülve.“

Lancelot ezután az országgyűlésről, Teleki Lászlóról, Széchenyi Istvánról és Deák Ferencről szól s így folytatja: „Ezen nép valóban felséges. A nők maguktartása élénk s határozott s tekintetük s járásukban valami lovagias van, a mi Vernon Dianához teszi őket hasonlónak; de ezt részben magyar öltözetük okozza, mely a szép nyakon csipkészetben összevont s a kar felső részén összeszorított, csipkében lehulló ingvállból, — zsinóros, ezüstcsatos fűző derékből, — mely felséges termetüket előtűnteti — és bő szoknyából áll. Vállukon selyemből vagy velourból készült mente s fejkön a tollakkal feldiszesített ismeretes magyar kalap nyugszik. Rám nézve, ki Párisból szöktem ide s ki szeretettel viseltetem a festői iránt, mi sem lehet von-

Speke Kamerai Királynál elfogadása.

zőbb, mint az a látvány, mely Pest utcáin tárul elém.“ (Szegény Lancelot, ma már nem gyönyörködhetnek annyira Pest utcáin a nők szép magyar öltözetében!)

Erre aztán áttér a vásártérek s a magyar falusi nép leírására, s a többek közt ily megjegyzést tesz: „Pest utcáin járkálván, máskor meg a puszták azon lakosaival találkoztam, kikben eredetük jellege teljes tisztaságában megmaradt. Ezeket könnyen felismerhetni tétovázó járásukról s ideoda tévelygő pillantásaikról, ‚Omnia circumspicantes, tanquam ignota‘ mint Tacitus mondja a caledóniaiakról. — A magyar, még az egyszerű pa-

fájdalommal tapasztalom, hogy az újabb épületeket itt is azon utálatos goth-alcazar stylben építik, mely Németországban s egyebütt annyira divatban van. Megmutatták nekem az akadémia palotája egyik tervét, mely szintén ezen új ódon stylben van tartva, mely styl korunkban anachronismus és abszurditás egyszersmind. Egy festész, a kit költőnek is gyanítok, így szólt hozzám: „Magyarországnak és Pestnek, hol kék az ég, hol szépek az aszszonyok, hol a férfiak tele vannak nemes lelkesezés és újraalkotási vágygyal, — oly építkezés szükséges, mely mindenhová engedjen világosságot és szabad léget ömleni. Tudományosságunk és

Magyar életkép, Lotz után Lancelottól. („Egy francia lap Magyarországról“ című cikkünkhöz.)

raszt is gentlemannak látszik; földjét szívesen megmunkálja, azonban a tisztátalan dologtól irtózik, nem henyesség, de büszkeségből, s ez a büszkeség a magyarnak egyik vétke. Pesten jelenleg is mintegy hét—nyolcezer kőműves s egyéb építkezési munkás dolgozik, de ezek közt alig találhatsz magyarra; ezen munkások legnagyobb része tót.“

A magyarországi tótok és a magyar tánc ismeretése után következnek Pest épületei, mikre vonatkozólag igen helyes észrevételeket tesz. „Pesten kevés emlékre akadtam, — mondja, — azonban a házak itt tágasak és kényelmesek. A magyar vendégszerető s azért térre van szüksége. Azonban

országgyűléseink palotáiban helynek kell lenni mindenki számára! Mi azok fiai vagyunk, kik a középkor és szabadság idején a Rákos-téren, isten színe előtt, egyik kezüket kardjukon, a másikat szívükön tartva, maguk közül a legméltóbbat választották királyul! Meg vagyunk fogyva bár, de törve nem! Ifjuságunknak, mely annyira vágyik a tudományok után; népünknek, mely annyira óhajtja a szabadságot s mely erre oly méltó; költőinknek, kikben ég a lelkesedés, — antik forumokra, oszlopsoros csarnokokra, széles portikusokra és szószékekre lesz szükségük, s mindezekfölött egy Pantheonra a nagy honfiak számára. De ezen szük, nyomoruságos, hűbéri, félig kaszárnya, félig zár-

daszerü építészet, mely a kasztokat és szabadalmazott osztályokat önként eszünkbe juttatja, melyet az emberi ész elvet, — ezen építészet a rabszolgaság építészete.“

Lancelot meglátogatja az országgyűlés termét is, leírja Pestet s a Dunát Budáról tekintve s a nagy rónaságot, mely a bihari hegyekig terjed ki; ismereti az Alföldet s népdalainkat, Petőfit, a forradalmi emlékeket, a magyar zenét, cigányainkat, a komlókerti estélyeket s politikai viszonyainkat, s ez utóbbit igen eredeti felfogással. Nagyon sajnáljuk, hogy e részt be nem mutathatjuk olvasóinknak.

Buda régibb történetének elbeszélése után áttér jelenére. „Buda végre magyarrá lett, — mondja, — vagyis inkább osztrákká. Ez a hivatalos főváros s a kormányzó székhelye. Ez széke a közigazgatásnak s a hadseregnek s gellérthegy-i váracsa uralkodik Pest fölött. Ötvenötezer lakosa nagyon keveset foglalkozik kereskedéssel, de van tágas fegyvertára és jeles kaszárnyái. Buda inkább hasonlít erődhez, mint fővároshoz. Utcáin alig találkozhatsz mással, mint katonák és őrzőjáratokkal. Mindazáltal meg kell jegyezni, hogy van itt néhány régi templom is, többek közt a székes tem-

plom, mely hajdan török meceset volt, s néhány elég szép palota; de a paloták és templomok nagyon közel szomszédságban vannak az erődhez s úgy néznek ki, mintha fraternizálnának azzal. Szóval, nekem úgy tetszik, hogy Buda nagyon kellemtelen tartózkodási hely, s ezen nézetben nem vagyok egyedül, mert míg Pestet naponként száz meg száz idegen látogatja meg, Budán egyetlenegyvel sem találkoztam.“

Lancelot meglátogatta nemzeti színházunkat is, melynek előadásaival igen meg van elégedve s Egressynket „magyar Talmának“ nevezi. „Bárha Egressy már fáradt és öregszik, híréhez méltónak találtam őt. Indulatában, szenvedélyeiben félelmetes s masquirozása tragikus, elragadó hatása,“ — jegyzi meg franciánk, s eszmeláncolat útján megemlékszik nyelvünkről is, s erről ily megjegyzést tesz: — „A magyar nyelv mint irodalmi nyelv erőlyes, képekben gazdag s igen bő, míg beszélve sok benne a nyers, a torok hang, melyeket mintha csak az arabtól kölcsönzött volna, míg más helyütt a gyöngéd kedves hangsúlyozás és kiejtés az olasz beszédet juttatja eszünkbe.“

A L Á M P Á K R Ó L.

Dr. Bar dócz Lajos „A felfedezések és találmányok története“ című s a tudós társaság által a hölgyek díjával jutalmazott pályaművéből. — Emich G. tulajdona; ára 2 ft 50 kr.

(Az első világító szerek. — Az antik lámpa. — Lavoisier vizsgálatai az égés processusa körül. — Az Argand-féle lámpa. — A mérsék-lámpa.)

Az első világító eszköz kétségkívül egy darab könnyen égő fa volt, vékonyra és laposra hasítva, hogy könnyebben égjen, melynek az ember egyik végét meggyújtván, a sötétséget elűzni és az éjt mesterséges nappallá változtatni igyekezett. De nemsokára észrevette, hogy a fa, vagy más növényrészek sokkal jobban égnék, és jobban világítanak, ha gyantával vagy zsírral be vannak kenve. E tapasztalatot igyekezett is hasznára fordítani, és így keletkeztek az első gyantás fák vagy forgácsok, melyek a mi korunkra is eljutottak, és sok szegény helységben, különösen az erdős vidékeken, az esti fonókákban még ma is használatban vannak. A gyantás fa vagy forgács után a fáklya következett, mely, mint tudjuk, különféle növényrészekből, különösen pedig csepüből készített fonadékból áll, és hogy jobban égjen, szuokkal van bevonva. E régi világítószerek is fenmaradt korunkra és némely éji ünnepélyeknél és a halottas meleteknél, dacára szurtos füstjének, még most is szerepel.

Ezen világító eszközöket, melyek tökéletlenségek mellett a használatra is nagy mértékben alkalmatlanok, idővel az egyszerű lámpa váltotta fel, melynek feltalálását az egyiptomiaknak tulajdonítják. E lámpából az ókori templomok maradványai között, a pyramisokban, az egyiptomi királyok temetőiben és Ninive romjai között is több példány találtatott fel, s ennél fogva annak alakja a magavalóságában jutott hozzánk. Rajzát az 1-ső ábrán

Antik lámpa.

mutatja. Ez volt tehát az első valódi világítószerek, melynek használata oly régi, hogy a feltalálóra még csak távol sem lehet következtetni. — Annyit azonban mégis biztosan állíthatunk, hogy ezen lámpa nem egy helyről terjedett el az egész földön, hanem különböző népek által önállólag találtatott fel. Ezt bizonyítja azon körülmény, hogy Indiában hasonló lámpák találtatnak, melyek szintén a legrégebbi időkből származnak, és hogy a mexikóiak

Amerika felfedezésekor szintén hasonlókat használtak és most is használnak. Ugyanez a legegyszerűbb és legtermészetesebb elv szerint készített világító eszköz van használatban az északi sarkvidéki eszkimóknál úgy, mint Amerika indusainál; csak hogy itt a csinos alakú edény helyét kivájt kő, vagy a dió kökemény héja pótolja, melybe a zsir vagy olaj beleöntetik, és abba mécs gyanánt egy kötélke moha vagy növényrost alkalmaztatik.

Ennél jobb világítást az ókor legműveltebb népei: a görögök és rómaiak sem ismertek. Hogy ha a classicus régi népek az alakító szépművészetben a legtöbbet teljesítették is, úgy, hogy gyönyörű műveiket még ma is minta gyanánt tekintjük: a világítás náluk mégis nagyon silány, nyomoruságos, és az akkori természettudományi ismereteknek éppen megfelelő volt. Ők kétségkívül tudtak pompás lámpákat készíteni, melyek a termek menyegyzetéről mint ritka diszitmények függtek le, és gyakran 10—20 egyes lánggal bírtak; ők tudtak karos gyertyatartókat is készíteni: agyagból, ércből, vagy márványból, melyek az alakok kitünő szépsége által még ma is csudálkozásunkat vonják magokra, azonban e drága és nagy művészi ügyességgel előállított készülétek magán a világításon semmit sem változtattak és nem javítottak. A classicus műveltségű népek világítása a mienkhez hasonlítva, a pompás készülétek mellett is — silány és szegény maradt, minthogy a lég lánghoz járulásának szabályozásáról, mely a teljes elégshez okvetlenül megkívántatik, fogalommal sem bírtak. A láng világítóbbá tételére egyetlen eszköz a mécs felemelése volt; de ha ez megtörtént, akkor a lámpa kiálthatlanul füstölt és bűdösített.

És a régiek mindemellett nagy dolgokat vittek véghez az ő tökéletlen készüléteikkel, nagyobbakat, mint utódaik sok száz esztendővel később. Az ókor virágzó népei: a perzsák, médek, assyrek és egyiptomiak a fővárosokban, a templomok paloták, nyilvános épületek és helyek, valamint az utcák világítását már a legrégebb időkben igen sokra vitték. Beszélnek, hogy Memphisben, Theben, Babylonban, Susában és Ninivében oly pompás éji világítás volt, hogy a nappal nem lehetett megkülönböztetni az éjtől. Bronzból vagy kőből készítek edények álltak oszlopokon, csekély távolságra felállítva az utcákon és téreken, zsirral vagy faggyúval megtöltve, és három hüvelyk vastagságú mécsbéllel ellátva.

Az újabb kor városai között London volt az első, hol az utcai éji lámpák behoztattak, és pedig 1414 körül. Buda 1704-ben, Pozsony 1741-ben nyerte első utcai világítását.

— Az ugynevezett dolgozó vagy tanuló lámpát Boyle és Sturm találta fel a 17. században, mely csak abban különbözik az antik lámpától, hogy a rajta levő ernyő a világosságot egy bizonyos helyre öszpontosítja. A mit azonban ezáltal nyerni lehet, az másfelől megint elvesz, mert a lámpa csak oda világít, a hol az ember éppen dolgozik, a szoba többi részét pedig majdnem egészen sötétben hagyja.

A faggyugyertyák csak a 13. században mutatkoztak először, melyeket 1290 körül az angolok találtak fel, s melyek jó darab ideig mint valami ritkaságok, csak a nagy urak és gazdagok palotáiban szerepeltek, úgy, hogy azok használata valódi fényüzésnek tartották.

A viasz-gyertya a templomokban már régen használatban volt, de mint a közéletbeni világítószersz, a faggyugyertya után csak mintegy 100 évvel kezdett elterjedni, s az első évtizedekben oly drága volt, hogy még a fejedelmek is pazarlóknak tartották, ha lakásaikat azzal világították. A viaszgyertya világítási vagy a közéletben elterjesztői a velenceiek voltak; de annak gyártását a franciák karolták fel leginkább, kik e mesterséget idővel oly tökélyre is vitték, hogy oly viaszgyertyákat tudtak készíteni, melyekben minden volt a világon, csak viasz nem.

Igy volt a dolog állása egész a múlt század utolsó negyedéig; ki fényes világítást akart eszközölni, annak egy sereg koszoru-gyertyatartót kellett viaszgyertyákkal telerakni, a mi fényes háztartásoknál temérdek összegekbe került. A középosztályiak néhány viaszgyertyával adtak fényt estélyeiknek; a szegényebbek számára pedig csak a faggyugyertya és a nyomorult olaj-lámpa maradt hátra.

Az első ösztönt a javításra a mesterséges világítás terén a vegytan szolgáltatta, vagyis annak újabb iránya, melyet e tudomány a múlt század vége felé Lavoisier-től nyert. Mihelyt Lavoisier az elégs elméletét köztudomásra hozta, mindjárt belátá mindenki, hogy a vastag és tömött lámpából tetemesen akadályozza a légnak a melegség által szétbontott égőanyag minden részeihez való hozzáférését, s ez által a szétbontott gázalakú anyagnak teljes elégsé lehetlenné válik.

Amint a baj megismertetett, a segítség a bajon azonnal bekövetkezett. Altströmer tanár a svéd tudományos akademián 1784-ben tartá jeles értekezését a szalagalaku lámpamécsekről, melyek élénkebben világító és kevésbbé füstölő lángot szolgáltatnak; és pedig azon egyszerű okból, mert hozzájárulásának több érintkezési pontot nyujta-

nak, s ennek következtében teljesebb elégést eszközölnék. — A svájci Argand Londonban 1783-ban még ennél is jelesebb lámpabeleket talált fel, tudniillik az üres vagy csőalakuakat, melyek még mindig az ő neve alatt ismeretesek. Ezek, mint-hogy kívül-belől könnyen hozzájuk járulhat a levegő, igen élénken égnek, minden füst és hamu hátrahagyása nélkül, és minden másfajta belek között a legjobban világítanak. Az ezen bélhez készített lámpák Argandféléknek neveztetnek. Az Argandfélé lámpabél a később szerkesztett lámpáknál is megmaradt, és meg is kell maradnia, mert annak szüksége a dolog természetén alapszik. Ezen készület célja nem más, mint az olaj teljes elégése. — Mindenki tudja, hogy a közönséges olajmécs sárga világgal ég és némi idő múlva füstöl. Ennek okozója a lánggal felszálló füst, mely csupa finom szénből, tehát égő anyagból áll, melynek elégésére csak az alkalom hiányzott. Ha az elégés tökéletesen történnék, akkor nemcsak hogy semmi korom nem szállna fel, hanem magának a lángnak is fényesebbnek és teljesen fehérnek kellene lennie, mert annak elhomályosulását a benne lebegő szénrészecskék okozzák, melyek elégtelen állapotban szállnak fel. Ha azonban valamely égő anyag nem ég el teljesen, annak oka csak az lehet, hogy az elégéshez szükséges lég nem volt kellő mennyiségben meg. Ezen alapokra támaszkodva készíté Argand lámpabélét, melynek épen az a célja, hogy minél több friss levegőt vezessen a lánghoz. Ez egyrészt az üveghenger által eszközöltetik, mely épen úgy, mint valamely kémény, folytonos légváltozást eszközöl; másrészt meg a lámpabél szerkezete által. — Mert a bélhez a levegő mind kívülről, mind belülről, mind alulról, mind felülről hozajuthat, és ezáltal az elégés a mécs belső részén ép oly teljesen eszközöltetik, mint a külső oldalon; holott a közönséges lámpa-lángban mindig egy gázzal telt kup szokott lenni, mely semmit sem világít.

Az elégés tudományos vizsgálata eszerint egész átalakulást hozott létre a mesterséges világítás terén. Midőn ezen mindnyájunkra nézve oly nélkülözhetlen léletszükség annyi évszázadokon át csak megemlíthető haladást is alig tett: az újabb időben nagy számmal következnek a javítások egymásra, és oly nagy az előhaladás, hogy a különböző fajú lámpákat, melyek között természetesen sok rövidéletű is találkozhat, kimerítőleg megismertetni majdnem lehetetlen. Egyébiránt ennek sok gyakorlati hasznát úgy sem vehetnők, és azért sokkal célszerűbben cselekszünk, ha figyelmünket inkább azon főelvekre fordítjuk, melyek a lámpa javításá-

nál szem előtt tartandók, s melyek ennél fogva a lámpa jóságát tételezik fel. Ezen főpontok száma igen kevés, nevezetesen pedig a következő négy:

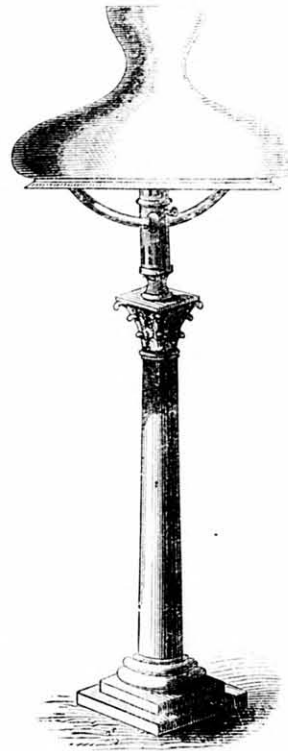
1) Egyik fővígázatot a lámpabél alakjára fordítandó. Ennek, mint érintettük, legcélszerűbb alakja a csőalak, mert ilyenről az elégés sokkal teljesebben eszközöltetik, mint a másféle alaku beleknél.

2) Az olaj tükrének nem szabad az égő bélnél alantabb lennie, mert különben az olaj felszívása meg van nehezítve és a láng világossága rövidsége szenved.

3) Azon árnyék, melyet az olajtartó vet, lehetőleg kisebbitendő, vagy ha lehetséges, teljesen elnyésztetendő.

4) A világosság, melyet a láng maga körül minden irányban elterjeszt, oda irányozandó, hol arra szükség vagy.

Mi az első pontot illeti, az abban foglalt kívánságnak az Argandfélé találmány oly tökéletesen megfelelt, hogy e tekintetben mai napig sem történt semmi változás. Hanem ezáltal a lámpa szerkezete még korán sem lön tökéletes, mert az olajtartó, bármily alakban készítsék is az, egyik oldalra árnyékot fog vetni, és ezáltal a lámpa célszerű és kellemes használatát tetemesen fogja zavarni. E kellemetlen bajt B o r d i e r, Argand örökös

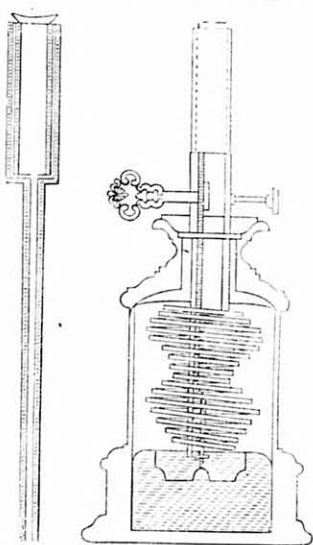
stral-lámp. vA

köse és utódja ezáltal igyekezett elhárítani, hogy (1709-ben) az astra-l vagy koszorú lámpát szerkesztette. Ez, mint tudjuk, azon lámpa, mely a mérséklámpa feltalálása előtt a leg-tökéletesebb szerkesztetű volt, s mely ettől csak abban különbözik, hogy nála az olajtartó nem a láng alatt van, hanem valamicskével a láng felett. Egy vízszintes fekvésű koszorú alakú üres karika képezi ezen olajtartót, mely három vékony rézeső által van a lángon alól a lámpaoszlop felső részéhez erősítve, az olaj-

át az első rézeső vezetvén a lámpabélhez. Egy ily lámpa rajzát a 2-dik ábra mutatja. Ha az ily lámpa tejüvegéből készült haranggal beborítottik

és meglehetősen magas állást nyer, (tehát mint függő lámpa használtatik) sem az olajtartó koszorú, sem pedig az ezt tartó vékony rézesövek árnyéka nem tűnik fel. De ha az astral-lámpa asztallámpa gyanánt használtatik, a vékony rézesövek árnyéka mégis feltűnő, s minthogy ilyen árnyék kettő három is támad, a lámpa különösen alkalmatlan akkor, ha az ily árnyékok az asztal körül ülők képére esnek.

A mérséklámpát, az ugynevezett moderateur Franchot találta fel Párisban 1838-ban, mely minden mechanikus szerkezetű lámpától abban különbözik, hogy nála sem kerekek, sem szellentyűk, sem

A mérsék lámpa átmetszete.

csapófedelek nem szükségesek, s hogy az olaj ennélfogva nagyon egyszerű mechanizmus által vezetetik fel a lámpabélhez. Ezt t. i. egy erős acélrugó eszközli, mely csigaalakban van összetekerve és a lámpakulcs által feszült állapotba tehető. (Lásd a 3-dik ábrát.) Ez által az olaj, mely a lámpa üregét tölti ki, nagy nyomást szenved, mely elől csak az által térhet ki, ha az e végre alkalmazott vékony csövön a lámpabélhez felmegyen. Az acélrugó természetesen több olajat nyom fel a lámpabélhez, mint mennyit a láng felémészthet, de ezáltal semmi baj nem támad, mert a felesleges olaj a tartóba visszacsapeg. Minthogy az acélrugó nyomása egész feszültségben nagyobb, mint félfeszültségben, a különböző nyomás az olajat is különböző mennyiségben tolja a bélhez, mi a láng egyformaságára háborító betolyást gyakorolhatna. E bajon egy célszerű készüllet által van segítve. A lámpára t. i. a felhúzó kulcs átellenében egy kisebb kulcs van alkalmazva, mely által a lámpabelet leebb és felebb lehet csavarni, s a lángot tetszésünk szerint mérsékelni, azaz nagyobbítani vagy kisebbíteni. Innen származott e lámpa elnevezése.

Egy hét története.

— Február 17. —

E hét a kávéházi politikusok és „világrázó dipomaták“ naplójában gyászos betűkkel lesz följegyezve. Rájok nézve nem is volt egyéb, mint a bosszúságok, türelmetlenkedések, unalom és ásitások hete. Ég és föld esküdtek össze, hogy a merész kombinációk minden szála fenakadjon, s a szegény „politikus csizmadiák“ az események oly szalmán kérődzének, melyeket már rég elcsépeltek.

Valódi bűjt volt a farsang kellő közepén! Három álló napon át a hótörlatok miatt egyetlen egy vonat sem hozott külföldi lapokat és híreket, s az újságok mohó olvasóinak száraz vidéki levelekkel elmefuttatásokkal, s helyi történetkével kellett beérniük. Soha hosszabb képek nem ülték körül a kávéházak olvasó-asztalait, és soha több összeráncolt szemöldök nem meredt a szépirodalmi és képes lapokra, melyek sok szegény emberre nézve — kiknek a politikán kívül semmi sem érdekes — máig sem egyebek, mint nőknek való irodalmi nyalánkságok.

Ekkép mit volt mást tenni, mint egy várva várt esemény előre vetett árnyékában, (meglehet, nem is lesz egyéb, mint csak tűnő árnyék), hozzá fogni a képviselők kijelöléséhez, s osztakozni azon gyü-

mölcsök felett, melyeknek fűt még el sem ültették.

De ez csak a korosabbak kedvtöltése volt. Az ifjuság mulat, s él az idővel, melynek piros mutatója ezuttal a farsang közepét jelzi.

De mintha az emberek elfáradtak volna már kedvben, táncban, fényben és piperében: a farsang megint lankadni kezd. — A nőegylet jótékony álarcos vigalma volt az utolsó, melyen élet és elevenesség uralkodott. Itt a piperék, dominók és jelmezeken kívül volt valami más is, a mi ragyogott: a kedv és szellem. Néha egy-egy éle pattant el, s a selyem köntösök suhogása az előkelőség illatát terjesztette szét. Ez éj meggyőzhetett mindenkit, hogy a mi fővárosunk társasélete is szülhetne elég vidám és diszes ünnepélyt, csak volna valami a levegőben és a láthatáron, a mi melegítne, buzdítna és egymáshoz vonná az embereket.

De nálunk a kedv is csak föl föllobban, mint a rakott tűz, s nem melegít folyvást, mint az álló nap.

Megesik, hogy egy vidám bálj után oly reggelre viradunk, mely a levertség ködétől sötétlik. Sohse számíthatunk hetekre, csak egy-egy napunk

van néha, mely valamivel derültebb, mint a többi. Tegnapelőtt még a vigalmak, házi estélyek, diszes mulatságok egész soráról beszélgetünk, s ma már azt halljuk — a farsangnak vége, s az a tündér, melyet az előkelő világ pár hétig rajongva és fényesen vett körül, most már, hogy magára ne maradjon, a külvárosi kis termekbe menekül, a piperétlen néphez, mely mulat, a meddig csak a nap-tár engedi. — Ez nem zavartatja meg magát. Ez nem ismer más ködöt, mint azt, a melyik a levegőben van, s nem más szabadságot, mint a mit a munkaszünet ad.

Különben a báltermeken kívül egyéb is van, mi most a népet mulattatja:

A fűvész-kert *oroszlánjai*.

A cirkusban Herrmann tartja jutalomjátékát, s egy eleven báránnyal, melyet végig megoltalmaz, lép be a vadúl mormogó, vérszomjas oroszlánok közé, melyek ordítanak, rohannak, körmeiket élesítik, fogaikat vicsorgatják és végre — meghunyászkodnak. Mintha Herrmann úr egy nemzetet szabadított volna föl láncából, oly lelkesült éljenzés üdvözli diadalát. A nép nem hurcolja ugyan vállain, mint pár év előtt a párisiak, hanem ujong, tapsol, éljenez és koszorúkat szór neki, melyeken — be kell vallanunk — nemzeti szín szalagok pompáznak.

Egy másik bódében meg Cocchi-Advinent aszszony dugdossa fejét egy-egy oroszlán torkába. Ha valamivel szebb és fiatalabb volna: jobban féltenék; így azt hiszik, az oroszlánnak sem — kell. Azonban a gyöngébb idegzetűek mégis csak reszketnek, sápadnak, oda vannak és másnap — ismét eljönnek.

A mai műveltség — úgy látszik — mitsem változtatott a tömegben, mely mindig és mindenütt nagyon szerette a borzalmas látványokat. Mi kárhoztatjuk a rómaiakat, kik siettek nézni az amphitheatrumok vértől piros fövenyét, s szídjuk a spányolokat, kik bálványozzák a bikaölő „prima spádá“-kat; de magunk is elballagunk megnézni, ha vajjon a vakmerő Herrmann nem tépik-e szét (mint a mult hetekben majd megtörtént,) oroszlánjai?

A mai közönség csupán *szeme által élvez*.

Ennek nem kell a költő, ki mint a régi próféta, láthatlan tüszsekéren száll az égbe; ennek a „Niagara hőse“ kell, ki kézzel fogható kötélen kockázza életét. Ennek nem a szenvedélyek, hanem az oroszlánok megdöbbenő játéka kell.

Igy megtörténik, hogy mikor Herrmann koszorúkat kap, Molière „Harpagon“-ja — Tóth József művészi alakjában — bátran kölcsön kérhetné

Diogenes lámpáját, hogy keressen egy embert a páholyokban vagy az erkélyen!

Egy híres matematikus, (gondolom Moivre,) sokszor mondá: „inkább szeretnék Molière lenni, mint Newton!“ Valószínűleg a „Theatre francais“-ban kapta e vágyat, mely aligha támadt volna lelkében valaha a nemzeti színház üres falai között.

„A jó vigjáték atyjá“-nak itt rendesen kis közönsége van. Az emberek — úgy látszik — nem szeretnek benézni ama fényes tükörbe, mely az emberi természet gyarlóságait oly élethűen mutatja. A kik eljönnek is társalognak, látszóvevnek jobbra balra, s nézegetik egymás piperéit. Minden második páholy egy conversations-salon. A nézőtér találkozások, légyottok helye, és sok ifjut nem annyira a művészet vonz, mint inkább az az édes remény, hogy tán szive bő albumát a zártszékek közt megint egy kedves képpel fogja szaporítani. A kik figyelnek is, több megjegyzést tesznek a művésznők öltözékeire, mint játékkukra; s közel az idő, midőn a színpadon többé nem a költők, hanem a gépészek leleményessége fog uralkodni, s a szabó ollója több bámulatot gerjeszt, mint bármely érező szív kifejezése.

Ne csodáljuk hát, ha a muzsa visszafordul — oly bánatosan, mint Polihymnia szobra a Louvreban, — a messzemult felé, s e fásult közönség körében majdnem egészen meddővé válik.

Más idő és más izlés kellenének neki, hogy égi mosolya visszatérjen arcára, s kedvére vigasztalja, termékenyítse az emberek szívét.

Mielőtt e sorokat bevégezném, el kell még mondanom, hogy az irodalom e héten elvesztett egy szép reményű tehetséget, s nyert egy érdekes könyvet.

A vesztesség egy korán elhunyt fiatal író: *Torkos István*, ki Baltás Ferenc álnév alatt sok humorteljes közleményt írt, s új év óta a „Füles Bagoly“ című élelapot szerkeszté, mely most utána árván *) maradt. Ő a pálya elején hunyt el, mielőtt nevét ismeretessé tehette volna, s ez az, mi sorsát kétszeresen szomorúvá teszi. Tehetsége így szép ígéret maradt, melyet az idő csak később váltott volna be, ha a sors gyászkeresztet nem vet reája.

A nyereség: *Jósika Miklós* „emlékiratának“ második kötete, melyben az író katona-korának igen érdekes tarka képeit vesszük, oly élénk színekkel, hogy ez egész mult újra feltámad s jelenné

*) Ujabbban ez árva egy jó gyám keze alá került. Ideiglenesen Komócsy József fiatal költő veszi át, ki az elmésségnek és tréfás gunyornak szintén bő erővel van megáldva.
V. K.

válk előttünk. Ez emlékiraton egy nemes és költői szív egész melegsége ömlik el. A hű emlékezés egyszerű és fényes sugaraiban ragyog minden. A nélkül, hogy hizelegni akarnánk, önkénytelenül eszünkbe jut a nyári nap utolsó munkája, mely

mielőtt leáldoznék, egy magas hegy tetejéről még egyszer költői sugarakkal világítja be azt az egész hosszú utat, melyet a kora reggeltől a késő alkonyig megfutott.

Vadnai Károly.

Ujdon s á g o k.

* (A közelebbi elíteltetésekről) a „Wiener Zeitung“ hivatalos közleményét is hozták már a lapok. E szerint saját vallomásuk alapján: Nedeczky István és Beniczky Lajos a nemesség elvesztése mellett, jog utján, kötél általi halálra, kegyelem utján húsz évi súlyos börtönre ítéltettek a cs. k. katonai törvényszék által. A körülmények összetételalkozása alapján: Almásy Pál, a nemesség elvesztése mellett 20 évi súlyos börtönre; Gáspár Lajos ügyvéd, Zambelly Lajos, Clementis Gábor, Plachy Lajos, a nemesség elvesztése mellett, mindegyik tizennégy évi súlyos börtönre, s Szelestey László, a nemesség elvesztése mellett hat évre. Egyszermind a felségárulás bünténye által az államnak vagy magán személyeknek okozott kár megtérítése iránt egész vagyonukkal felelőseknek, s kötelezetteknek nyilvánítottak. — Az elítéltek, mint a „P. Hirnök“ is írja, még néhány hétig a Károly-kaszárnyában maradnak, mert a hadügy-miniszterium csak ezután fogja meghatározni a várat, hol fogsági idejüket eltöltik. Almásy Pált közelebbi többten meglátogatták, így Deák Ferenc is, ki nála hosszasan időzött. Plachy Ó Felsőgéhez föllebbezett. A vizsgálati idő tartama alatt Almásy Pálnak meg volt engedve, hogy szobáját nagyuri kényelemmel és pompásan bebutorozza, de az ítélet kihirdetése után csak a legszükségesebb, nélkülözhetlen készleteket hagyták meg nála. Az „Angol királynő“ szállodából pedig, honnét addig étkezett, aznap küldtek számára utószor önválasztotta étkeket. A fenálló rendeletek szerint: a foglyoknak egy forintnál többet költeni nem szabad. Továbbá minden három hónapban szabad — fölügyelet mellett — levelet írniok és kapniok az övéiktől. *vide pag. 175.*

* (A nemzeti muzeum) a napokban érdekes adományokkal gazdagodott, nevezetesen Jósika Miklós Drezdából három diszmunkát küldött a könyvtár számára. Ezek: „Belgium építészeti és szobrászati műemlékei“ Sroobartól; „Das Mineralreich in Bildern“ dr. Kurr és „Atlas Antiquus“ Sprunertől. Ez utóbbi 27 táblán földünk két ezer év előtti képét tünteti föl. Megláthatni rajta azt is, hogy a mai Ó-Buda helyén hajdan Aequum áll-

lott. Beérkezett ezenkívül a Pécselt elhalt Nagy F. őrnagy hagyományából: I. Napoleonnak egy pohara, Murat volt nápolyi királynak egy távcsöve, és egy török fegyver, melyet Sivkovics tábornok az utolsó török háboruban kerített birtokába.

* (A magyar gazdasszonyok egylete) a szegények számára mintegy 500 firt áru meleg kelmét vásárolt. Ujabban gr. Zichy Pálné indítványára két nagy üstben levest küld Pest azon részébe és utcaiba, hol legtöbb szegény beteg van. Kölber kocsigyártó díjtalanul készít e célra alkalmas kocsit.

* (A nemzeti színház) számára adományozott segélypénz, a mult évre 50 ezer, a jelenre 40 ezer firttal, legfelsőbb rendeletre folyóvá tétetett.

* (A pesti farsang) ugy látszik, csakugyan bevégeződött. A tervezett táncvigmakokat majd mind végkép elhalasztották, így a kaszinói tagok által tartani szándékolt három főrendü bál, több zártkörü táncestély, sőt házibál is elmarad.

* (A budai népszínház) üres csarnokaiban helybeli kézművesek ipar és műtárgyakból kiállításokat fognak rendezni.

* (A redout bérlői) megkapták az engedélyt, hogy a hushagyókeddi álarcos bál alkalmával, jó-jékony célokra, ezüst tárgy-sorsjátékot rendezhesenek. 12,000 darab 50 kros sorsjegyet bocsátanak ki.

* (Az erdélyi muzeumegylet) febr. 9-én tartá közgyűlését, melyet az elnök, gr. Mikó Imre hazafias beszéddel nyitott meg. A hivatalnokok jelentéseiből kitűnt, hogy a lefolyt év alatt az intézetnek ugy pénztára, mint gyűjteményei gyarapodtak, s a rendezésben nagy előhaladás történt. Pávai Vajna Elek segédör bejelenté, hogy egy tudomány-barát 1000 firt adott át neki a muzeum számára pályadíjakra. E tudománybarát, a mint sejtik, senki más, mint a buzgó segédör, kinek természettani gyűjteményét épen ezer firt vette meg az egylet.

* (Mármarosban az inség) a mult évi rosz termes következtében oly nagy, hogy a lakosság $\frac{2}{3}$ -ának nincs meg a mindennapi kenyere.

* (Megszakadt közlekedés.) A febr. 10-én kezdődött hóvihár rövidebb, hosszabb időre, valamennyi

vaspályán megakasztotta a közlekedést. Pest három napig el volt zárva Bécestől, noha a hó eltakarításán Pozsony és Neudorf között állítólag 4000 ember dolgozott. Sz.-Fehérvár környékén a hó ölnyi magasan feküdt.

* (*A Tisza áradása.*) A Tisza vize e hó elején annyira megáradt, hogy majdnem elérte az 1830-ki és 1845-ki rendkívüli árvizek magasságát. Tokajból írják, hogy most a kiöntött víz megfagyott, de nem elég erős arra, hogy rajta járhassanak; a közlekedés e miatt teljesen megakadt.

* (*Veszélytelen fotogén.*) Popini Sándor kolozsvári kereskedő oly fotogént fedezett föl, mely könnyű szerrel meg nem gyul, s így használata teljesen veszélytelen. Kolozsvártt szakértő bizottmány előtt tartott próbamutatványai teljesen sikerültek.

* (*Névváltoztatás.*) Forstinger Mátyás szegedi lakos vezetéknevét Erdösi-re változtatta.

* (*A győri püspök*) az első hazánkban, ki a pápai encyklika ügyében pásztori levelet bocsátott ki egyházmegyéje papságához. A pásztori levél latinul van írva, s Pál fordulása (jan. 25.) napjáról kelt.

* (*A magyar országgyűlés*) összehívását, a mint Bécsből írják, a most kormányon levő férfiak is akarják, a kik erősen állanak helyeiken.

* (*A Magyarországon termelt dohány*) nem elegendő a belfogyasztás fedezésére. 1863. november-től számított egy év alatt ugyanis külföldi dohányért kiadott 8.890,600 forint, tehát több, mint a mennyit a kincstár a hazai termelésből beváltott dohányért kiadott, mert ez 8.634,000 frtra ment.

* (*Az Ausztriában internált lengyel menekültek*) tartási költségére a kormány budgetjében 340,000 forint van föltéve. A rendőrminiszter reményét fejezte ki, hogy e hó végeig az internálásokat megszüntethetik. Az internáltak fejenként 25 frot fognak kapni utiköltségül s mind szabadon bocsátatnak.

* (*Magyar művész.*) Liczenmayer Sándor fiatal festész hazánkfia Münchenben legközelebb „Thüringiai Erzsébet“ című festményével készült el, melyet a külföldi lapok nagyon dicsérnek.

* (*A bécsi távirtda*) hivatal-helyiségeiben nem rég 47 nő nyert alkalmazást, kik a szükséges vizgát sikerrel tették le. Összesen 75 nőhivatalnokra van ott szükség.

* (*Napoleon Julius Caesarjának kéziratát*) magyarra fordítás végett már elküldték Párisból Ráth Mórhoz. A magyar kiadás a franciával egy nap fog megjelenni, s Ráth 6000 frankot fizet érte

a magas szerző megbizottjának. A könyv megszerzésében Horváth Boldizsár, földhitelintézeti-jogügyi igazgató járt közbe. Fordítását Greguss Ágost és Székely József eszközlik.

* (*Napoleon mint akadémiai tag.*) Párisban mind több hitelre talál a hír, hogy a császárt, Ampère helyére, akadémiai taggá választják.

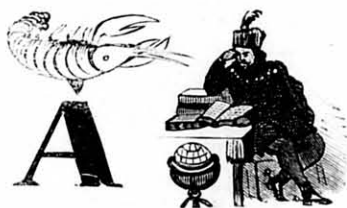
* (*Ujoncozás Varsóban.*) A lengyel fővárosban azon nyugtalanító hír terjedt el, hogy mindazok be fognak soroztatni, a kikre némi gyanu lehet, hogy a felkelésben részt vettek.

* (*Párisi hírek.*) Napoleon herceg febr. 12-ki táncvigalma rendkívül fényesen ütött ki; 22 terem volt megtelve báli néppel; a hg polgári öltözetben jelent meg, a császár kék frakkban, a császárnén kék tüll ruha volt, s barátságosan társalgott Napoleon hggel. A vendégek közt voltak: Metternich hg nejével, Hauszmann, Havin, Dumas, Türr, s az oroszon kívül valamennyi követ. Ez ünnepélyre a diszitések 10,000 frankba kerültek, a lakoma 17,000-be. — A császár jövő tavasszal Napoleon hg kíséretében valószínűleg meglátogatja Algirt. Azt is nagyon beszélik, hogy a császárné 2 $\frac{1}{2}$ hónap óta érdekes állapotban van.

* (*Florenben az olasz királyt*) hű alattvalói kitörő lelkesedéssel és nagy ünnepélyekkel fogadják. A közel és távol eső városokból egyaránt tisztelő küldöttségeket indítottak hozzá az új fővárosba. A bánkodó Turin sem maradt ki, s a királyhoz föliratot intéz, melyet egész Piemont lakosai seregesen irnak alá.

* (*Egy hős tengerész*) halt meg a múlt hónapban Epmouthban. Neve Pertian Anna. Egy matróz neje volt, s férjét követve részt vett a franciák elleni tengeri hadjáratban. 1794-től 1798-ig az „Orion“ hadihajón minden nevezetesebb ütközetnél jelen volt, s hősies bátorságot tanusított. A kormánytól élte fogytáig 10 font sterling nyugdíjat húzott.

Képtalány.

Megfejtése a 10-dik számban lesz.

Mult számú képtalányunk megfejtése ez: „Láncos lobogós.“